Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

21 юни 2012 година*

„Съдебна компетентност и изпълнение на съдебни решения по граждански и търговски дела — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Действие във времето — Изпълнение на съдебно решение, постановено преди присъединяването на държавата по изпълнението към Европейския съюз“

По дело C-514/10

с предмет преюдициално запитване на основание член 267 ДФЕС от Nejvyšší soud (Чешка република) с акт от 13 октомври 2010 г., постъпил в Съда на 2 ноември 2010 г., в рамките на производство по дело

Wolf Naturprodukte GmbH

срещу

SEWAR spol. s r.o.,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н K. Lenaerts, председател на състав, г-н J. Malenovský, г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н G. Arestis и г-н D. Šváby (докладчик), съдии,

генерален адвокат: г-н P. Cruz Villalón,

секретар: г-н A. Calot Escobar,

като има предвид становищата, представени:

— за чешкото правителство, от г-н M. Smolek и г-н J. Vláčil, в качеството на представители,

— за германското правителство, от г-н T. Henze, в качеството на представител,

— за латвийското правителство, от г-жа M. Borkoveca и г-жа A. Nikolajeva, в качеството на представители,

— за Европейската комисия, от г-жа A.-M. Rouchaud-Joët и г-жа M. Šimerdová, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 2 февруари 2012 г.,

постанови настоящото

* Език на производството: чешки.

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 66, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Wolf Naturprodukte GmbH (наричано по-нататък „Wolf Naturprodukte“), установено в Грац (Австрия) дружество, и SEWAR spol. s r.o. (наричано по-нататък „SEWAR“), установено в Šanov (Чешка република) дружество, относно признаването и изпълнението в Чешката република на съдебно решение, постановено в Австрия.

Правна уредба

Право на Съюза

3 Съображение 5 от Регламент № 44/2001 гласи:

„На 27 септември 1968 г. държавите членки, които действат съгласно член 293, четвърто тире от Договора, подписаха Брюкселската конвенция относно подведомствеността и изпълнението на съдебните решения в областта на гражданското и търговското право [ОВ L 299, 1972 г., стр. 32], изменена от конвенциите за присъединяване на нови държави членки към споменатата конвенция (наричана „Брюкселската конвенция“). На 16 септември 1988 г. държавите членки и държавите от ЕАСТ подписаха Конвенцията от Лугано относно подведомствеността и изпълнението на съдебните решения в областта на гражданското и търговското право [ОВ L 319, стр. 19], която е паралелна конвенция на Брюкселската конвенция от 1968 г. Предприета бе дейност за преглед на посочените конвенции, като Съветът одобри съдържанието на преработените текстове. При този преглед трябва да се гарантира приемственост в постигнатите резултати“.

4 Съображение 19 от Регламента гласи:

„Трябва да се гарантира приемственост между Брюкселската конвенция и настоящия регламент и за тази цел трябва да се установят преходни разпоредби. Същата нужда от приемственост се прилага и по отношение на тълкуването на Брюкселската конвенция от Съда на Европейските общности, а Протоколът от 1971 г. трябва също така да остане приложим спрямо висящи дела към момента на влизане в сила на настоящия регламент“.

5 Член 4, параграф 1 от Регламент № 44/2001 предвижда:

„Ако ответникът няма местоживеене в държава членка, компетентността на съдилищата на всяка държава членка, при условията на членове 22 и 23, се определя от правото на тази държава членка“.

6 Съгласно член 26 от този регламент:

„1. Когато срещу ответник с местоживеене в една държава членка е предявен иск в съд на друга държава членка и той не се яви, съдът служебно прогласява, че не е компетентен, освен ако компетентността му произтича от разпоредбите на настоящия регламент.

2. Съдът спира разглеждането на делото дотогава, докато не бъде доказано, че ответникът е могъл да получи документа за образуване на производството, или равностоен документ в достатъчен срок, който да му позволи да организира защитата си, или че са били предприети всички необходими стъпки за тази цел.

[…]“.

7 Съгласно разпоредбите на член 66 от посочения регламент:

„1. Настоящият регламент се прилага само по отношение на съдебни производства, които са образувани и по отношение на документи, официално съставени или вписани като официални документи след влизането на същия в сила.

2. При все това, ако производството в държавата членка по произход е образувано преди влизането в сила на настоящия регламент, съдебни решения, постановени след датата на влизане в сила, се признават и изпълняват в съответствие с разпоредбите на глава III:

а) ако производството в държавата членка по произход е образувано след влизането в сила на Брюкселската конвенция или Конвенцията от Лугано както в държавата членка по произход, така и в сезираната държава членка;

б) във всички други случаи, ако компетентността се основава на правила, които съответстват на предвидените в глава II или на конвенция, сключена между държавата членка по произход и сезираната държава членка, която е била в сила при образуването на производството“.

8 Член 76 от същия регламент предвижда:

„Настоящият регламент влиза в сила на 1 март 2002 г.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко в държавите членки в съответствие с Договора за създаване на Европейската общност“.

Чешкото право

9 По силата на член 37, параграф 1 от Закон № 97/1963 за международното частно и процесуално право (наричан по-нататък „ZMPS“) „[н]а чешките съдилища са подсъдни имуществени спорове в случаите, в които това е предвидено от чешкото законодателство“.

10 Съгласно разпоредбите на член 63 от ZMPS:

„Решенията на съдебни органи на чужда държава по делата, посочени в член 1 […], пораждат правно действие в Чешката република, доколкото те са придобили сила на пресъдено нещо — удостоверено от компетентния чуждестранен орган, и ако те са признати от чешките власти“.

11 Член 64 от посочения закон гласи:

„Чуждестранно съдебно решение не се признава или изпълнява, когато:

[…]

с) страната по делото, срещу която следва да бъде признато съдебното решение, в резултат на приложената от чуждестранния орган процедура е била лишена от възможността да участва надлежно в производството, по-конкретно, ако не ѝ е била връчена лично призовката или молбата, с която се образува производството, или ако молбата, с която се образува производството, не е била връчена лично на ответника;

[…]

e) не е гарантирана взаимност; взаимност не се изисква, ако чуждестранното съдебно решение не е постановено срещу чешки гражданин или чешко юридическо лице“.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

12 С Решение от 15 април 2003 г. Landesgericht für Zivilrechtssachen, Грац, Австрия) (окръжен съд с компетентност по граждански дела) осъжда SEWAR да плати на Wolf Naturprodukte вземането, което последното има срещу него.

13 На 21 май 2007 г. Wolf Naturprodukte GmbH предявява иск пред Okresní soud ve Znojmě (Районен съд Znojmo, Чешка република), като претендира на основание разпоредбите на Регламент № 44/2001 посоченото решение да бъде обявено за изпълняемо в Чешката република и с оглед на това да бъде разпоредено принудително изпълнение върху имуществото на SEWAR.

14 С решение от 25 октомври 2007 г. Okresní soud ve Znojmě отхвърля иска с мотива, че Регламент № 44/2001 е правнообвързващ за Чешката република едва от присъединяването на тази държава към Европейския съюз, а именно от 1 май 2004 г. Основавайки се на ZMPS, тази юрисдикция приема, че решението на Landesgericht für Zivilrechtssachen, Грац, не отговаря на условията за признаване и изпълнение. Тя констатира, от една страна, че решението е постановено неприсъствено и че от данните за производството можело да се заключи, че SEWAR е било лишено от възможността да участва надлежно в него. От друга страна, тя преценява, че не е изпълнено изискването за взаимност при признаването и изпълнението на решения между Чешката република и Република Австрия.

15 Wolf Naturprodukte подава въззивна жалба срещу посоченото съдебно решение пред Krajský soud v Brně (Окръжен съд Бърно, Чешка република), който с Решение от 30 юни 2008 г. отхвърля жалбата и потвърждава решението, постановено от първата инстанция.

16 Тогава Wolf Naturprodukte подава касационна жалба пред Nejvyšší soud České republiky (Върховен съд на Чешката република) с цел да бъде отменено въззивното решение и да се установи правнообвързващият характер на Регламент № 44/2001 по отношение на всички държави членки от датата на влизане в сила на същия, а именно 1 март 2002 г.

17 Считайки, че текстът на член 66 от този регламент не позволява да се определи ясно действието във времето на посочения регламент, Nejvyšší soud решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли член 66, параграф 2 от Регламент [№ 44/2001] [...] да се тълкува в смисъл, че за да се прилага [този регламент], е необходимо към момента на постановяване на съдебното решение [посоченият] регламент да е влязъл в сила както в държавата, чийто съд е постановил съдебното решение, така и в държавата, в която една от страните иска признаването и изпълнението на това съдебно решение?“.

По преюдициалния въпрос

18 Със своя въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 66, параграф 2 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че за да се обоснове приложимостта на този регламент за целите на признаването и изпълнението на решение, е необходимо към момента на постановяване на това решение посоченият регламент да е бил в сила както в държавата членка по произход, така и в сезираната държава членка.

19 Трябва предварително да се припомни, че тъй като Регламент № 44/2001 заменя Брюкселската конвенция в отношенията между държавите членки, с изключение на Кралство Дания, той е влязъл в сила съгласно неговия член 76 на 1 март 2002 г. Същевременно, както генералният адвокат посочва в точка 25 от заключението си, на територията на държавите, които, както Чешката република, са се присъединили към Съюза на 1 май 2004 г., Регламентът е влязъл в сила едва от последната дата.

20 Следва най-напред да се отбележи, че от съображение 19 от Регламент № 44/2001 е видно, че трябва да се гарантира приемственост между Брюкселската конвенция и този регламент. За тази цел законодателят на Съюза е предвидил по-конкретно съдържащите се в член 66 от посочения регламент преходни разпоредби.

21 Член 66, параграф 1 от Регламента предвижда, че разпоредбите на посочения регламент се прилагат само по отношение на съдебни производства, които са образувани след влизането на същия в сила. Този принцип се отнася за уреждане както на въпроса за съдебната компетентност, така и на разпоредбите относно признаването и изпълнението на съдебни решения.

22 Член 66, параграф 2 от Регламент № 44/2001 обаче предвижда, че по изключение от този принцип разпоредбите на посочения регламент, свързани с признаването и изпълнението на тези решения, са приложими за решенията, постановени след датата на влизане в сила на посочения регламент вследствие на производства, образувани преди тази дата, при положение че по същество в двете засегнати държави членки са били приложими общи правила за компетентност или че юрисдикцията на държавата членка по произход е основала своята компетентност на правила, подобни на предвидените в глава II от Регламент № 44/2001.

23 Нито параграф 1, нито параграф 2 от член 66 от Регламент № 44/2001 обаче уточняват дали понятието „влизане в сила“ на този регламент, което трябва да се тълкува еднакво в рамките на същата разпоредба, се отнася за влизането в сила на посочения регламент в държавата, в която е постановено съдебното решение, тоест държавата по произход, или в тази, в която са поискани признаването и изпълнението на това решение, а именно сезираната държава.

24 В това отношение трябва да се отбележи, че разпоредбите на Регламент № 44/2001 показват тясната връзка, която съществува между правилата относно компетентността на юрисдикциите по глава II от този регламент и тези относно признаването и изпълнението на решенията по глава III от същия.

25 Действително, фигуриращите в Регламент № 44/2001 правила относно компетентността и тези относно признаването и изпълнението на съдебни решения не са самостоятелни и отделни съвкупности от правила, но са тясно свързани. Съдът вече е постановил и че опростеният механизъм за признаване и изпълнение, закрепен в член 33, параграф 1 от посочения регламент, съгласно който решенията, постановени в една държава членка, се признават в останалите държави членки, без да се изисква каквато и да е специална процедура, и който води по принцип, съгласно член 35, параграф 3 от същия регламент, до липса на контрол за компетентност на юрисдикциите на държавата членка по произход, е обоснован от взаимното доверие между държавите членки, и по-конкретно от доверието, оказано на съда на държавата по произход от съда на сезираната държава, в частност предвид правилата за пряка компетентност, съдържащи се в глава II от посочения регламент (Становище 1/03 от 7 февруари 2006 г., Recueil, стр. I-1145, точка 163).

26 Както Съдът подчертава по повод Брюкселската конвенция, чието тълкуване, дадено от Съда, важи по принцип и за Регламент № 44/2001 (вж. в този смисъл Решение от 18 октомври 2011 г. по дело Realchemie Nederland, C-406/09, Сборник, стр. I-9773, точка 38), тази конвенция в своя дял III е много либерална по отношение на признаването именно поради гаранциите,

предоставени на ответника в първоначалното производство (Решение от 21 май 1980 г. по дело Denilauler, 125/79, Recueil, стр. 1553, точка 13). Всъщност в доклада по посочената конвенция, представен от г-н Jenard (ОВ C 59, 1979 г., стр. 1, 46), се посочва, че „[т]върде стриктните правила относно компетентността, предвидени в дял II, гаранциите, които в неговия член 20 се предоставят на неявилия се ответник, позволяват повече да не се изисква от страна на съдията, пред който е направено позоваване на признаването или е поискано изпълнението, проверка на компетентността на съда по произход“ [неофициален превод] (Становище 1/03, посочено по-горе, точка 163).

27 От гореизложеното произтича, че прилагането на опростените правила за признаване и изпълнение, предвидени в Регламент № 44/2001, които защитават особено ищеца, като му позволяват да получи бързо, сигурно и ефективно изпълнение на съдебното решение, постановено в негова полза в държавата членка по произход, е обосновано само доколкото решението, което трябва да бъде признато или изпълнено, е било прието в съответствие с правилата на същия регламент относно компетентността, които защитават интересите на ответника, по-конкретно защото срещу него по принцип може да бъде предявен иск пред юрисдикциите в държава членка, различна от тази, в която е неговото местоживеене, само по силата на правилата за специална компетентност, предвидени в членове 5—7 от посочения регламент.

28 За сметка на това, в ситуация като разглежданата по главното производство, в която ответникът е с местоживеене в държава, която още не е била член на Съюза както на датата на предявяване на иска, така и на датата на постановяване на съдебното решение и следователно се счита с местоживеене в трета държава с оглед на приложимостта на Регламент № 44/2001, балансът на интересите на страните, предвиден от същия и описан в точка 27 от настоящото решение, вече не е гарантиран. Наистина, когато ответникът не е с местоживеене в държава членка, съдебната компетентност се определя, съгласно член 4, параграф 1 от Регламент № 44/2001, от правото на държавата членка по произход.

29 Впрочем Регламент № 44/2001 съдържа някои механизми, които гарантират в хода на първоначалното производство в държавата по произход защитата на правата на ответника, но те са приложими само когато ответникът е с местоживеене в държава — членка на Съюза.

30 Така член 26, параграф 1 от Регламент № 44/2001 предвижда, че „[к]огато срещу ответник с местоживеене в една държава членка е предявен иск в съд на друга държава членка и той не се яви, съдът служебно прогласява, че не е компетентен, освен ако компетентността му произтича от разпоредбите на настоящия регламент“.

31 Също така от член 26, параграф 2 от Регламент № 44/2001 произтича, че сезираният съд е длъжен да спира разглеждането на делото дотогава, докато не бъде доказано, че неявилият се ответник е могъл да получи документа за образуване на производството или равностоен документ в достатъчен срок, който да му позволи да организира защитата си, или че са били предприети всички необходими стъпки за тази цел (вж. Решение от 14 декември 2006 г. по дело ASML, C-283/05, Recueil, стр. I-2041, точка 30).

32 Следва да се отбележи в това отношение, че от акта за преюдициално запитване е видно, че в делото по главното производство съдебното решение, чието признаване и изпълнение са поискани, е постановено неприсъствено и че може да се предположи, че ответникът по главното производство, който не е могъл да се ползва от механизмите на защита, предвидени в член 26 от Регламент № 44/2001, доколкото Чешката република все още не се е била присъединила към Съюза към момента на постановяване на решението в държавата членка по произход, е бил лишен от възможността да участва ефективно в съдебното производство, тъй като решението е постановено в самия ден на връчване на документа за образуване на производството.

33 По този начин както от развитието, така и от структурата и целта на член 66 от Регламент № 44/2001 произтича, че понятието „влизане в сила“, предвидено в тази разпоредба, трябва да се разбира като означаващо датата, от която Регламентът се прилага в двете засегнати държави членки.

34 При това положение на поставения въпрос трябва да се отговори, че член 66, параграф 2 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че за да се обоснове приложимостта на този регламент за целите на признаването и изпълнението на съдебно решение, е необходимо към момента на постановяване на това решение посоченият регламент да е бил в сила както в държавата членка по произход, така и в сезираната държава членка.

По съдебните разноски

35 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 66, параграф 2 от Регламент № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че за да се обоснове приложимостта на този регламент за целите на признаването и изпълнението на съдебно решение, е необходимо към момента на постановяване на това решение посоченият регламент да е бил в сила както в държавата членка по произход, така и в сезираната държава членка.

Подписи